

**Wyrok z dnia 5 maja 2005 r.**

**III UK 9/05**

**Z § 29 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz.U. Nr 47, poz. 214 ze zm.) nie wynika domniemanie trwałości inwalidztwa.**

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Herbert Szurgacz, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 maja 2005 r. sprawy z wniosku Wojciecha K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 10 listopada 2004 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

### **U z a s a d n i e**

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach wyrokiem z 9 września 2003 r. [...] oddalił odwołanie wnioskodawcy Wojciecha K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w S. z dnia 17 czerwca 2002 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Okręgowy ustalił, iż Wojciech K. orzeczeniem Obwodowej Komisji Lekarskiej do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia w M.M. z dnia 18 grudnia 1979 r. został zaliczony do II grupy inwalidów. Z kolei orzeczeniem z dnia 17 kwietnia 2002 r. lekarz orzecznik stwierdził, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy do dnia 30 czerwca 2002 r.

Na skutek wniosku ubezpieczonego z dnia 7 czerwca 2002 r. o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy lekarz orzecznik orzeczeniem

z dnia 26 czerwca 2002 r. uznał wnioskodawcę za zdolnego do pracy. W celu ustalenia, czy ubezpieczony jest niezdolny do pracy Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy: neurologa i ortopedy - traumatologa. Biegli uznali wnioskodawcę za zdolnego do pracy. Sąd pierwszej instancji w pełni podzielił opinię biegłych, uznając, iż wnioskodawca nie wykazał, że spełnia podstawowy warunek do przyznania prawa do renty, a mianowicie że jest niezdolny do pracy.

Apelację od tego wyroku wniósł ubezpieczony. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 10 listopada 2004 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ten sposób, że ustalił wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na podstawie ogólnego stanu zdrowia od dnia 1 lipca 2002 r. na stałe. Sąd drugiej instancji uznał, iż zaskarżony wyrok podlegał zmianie, ponieważ ubezpieczony nieprzerwanie przez ponad 22 lata pobierał najpierw rentę inwalidzką II grupy, a następnie rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W wydanym w ramach kontrolnego badania lekarskiego orzeczeniu OKIZ z dnia 14 listopada 1996 r. zaliczono Wojciecha K. na stałe do II grupy inwalidów. Pismem z dnia 30 stycznia 2002 r. lekarz orzecznik Oddziału ZUS-u w S. zwrócił się do naczelnego lekarza ZUS w W. o rozpatrzenie w trybie nadzoru ostatnio powołanego orzeczenia OKIZ zaliczającego wnioskodawcę na stałe do II grupy inwalidów. W odpowiedzi na to pismo departament orzecznictwa lekarskiego ZUS w W. polecił skierować ubezpieczonego na badanie przez specjalistę neurologa - konsultanta ZUS. Specjalista ten zaproponował orzeczenie częściowej niezdolności do pracy na okres od pół roku do roku z zaleceniem wykonania diagnostyki. Mając powyższe na uwadze naczelny lekarz ZUS przekazał sprawę Wojciecha K. do ponownego rozpatrzenia przez lekarza orzecznika w S. Ten ostatni orzeczeniem z dnia 20 marca 2002 r. stwierdził, że wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy okresowo od dnia 20 marca 2002 r. do dnia 30 września 2002 r. Pozwany organ rentowy kierując się tym orzeczeniem i decyzją z dnia 22 maja 2002 r. dokonał przeliczenia należnej ubezpieczonemu renty za czerwiec, zaznaczając przy tym, że prawo do tego świadczenia przysługuje do dnia 30 czerwca 2002 r. Kolejne badanie ubezpieczonego przez lekarza orzecznika zostało przeprowadzone w postępowaniu wywołanym wnioskiem z dnia 7 czerwca 2002 r. o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Nie potwierdziło ono niezdolności wnioskodawcy do pracy. W związku z orzeczeniem z dnia 26 czerwca 2002 r. lekarz orzecznik stwierdził, że jest on zdolny do pracy.

Według Sądu Apelacyjnego, czynności podjęte przez pozwany organ rentowy, poczynawszy od pisma lekarza orzecznika oddziału ZUS w S. z dnia 30 stycznia 2002 r. skierowanego do naczelnego lekarza ZUS w W., nie miały podstaw prawnych. Kontrolne badania lekarskie, które zostały przeprowadzone po dniu 30 stycznia 2002 r., nie mogły mieć oparcia w przepisie art. 126 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Przepis ten, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie może mieć zastosowania do osób, o których mowa w § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz.U. Nr 47, poz. 214 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem nie przeprowadza się badań kontrolnych osób, których inwalidztwo trwało nieprzerwanie ponad 10 lat, licząc od daty powstania inwalidztwa. Wyniki badań kontrolnych komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, przeprowadzonych po upływie 10 lat, przez które trwało nieprzerwanie inwalidztwo, nie mogły stanowić podstawy pozbawienia prawa do renty. Wprawdzie ostatnio powołane rozporządzenie przestało obowiązywać z dniem 1 września 1997 r. (z tą datą zostało uchylone przez rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 sierpnia 1997 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy do celów rentowych, Dz.U. Nr 99, poz. 612)), to jednak fakt, że doszło do zmiany stanu prawnego w tym zakresie nie daje - zdaniem Sądu Apelacyjnego - żadnych podstaw do weryfikacji świadczeń dotychczas wypłacanych w sytuacji, gdy obowiązujące wówczas przepisy gwarantowały ich wypłacanie. Odmienna interpretacja prowadziłaby do wypaczenia sensu przepisu § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 5 sierpnia 1983 r. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, iż zgodnie z § 29 ust. 3 tego rozporządzenia możliwość przeprowadzenia badania kontrolnego inwalidy istniała tylko wtedy, gdy zostały udowodnione okoliczności wskazujące na zmianę stanu inwalidztwa, przy czym obowiązkiem organu rentowego przed wyznaczeniem takiego badania, było przeprowadzenie postępowania dowodowego dla zbadania okoliczności, które mogły wskazywać na istotną zmianę (poprawę) stanu zdrowia świadczeniobiorcy. Pozwany organ rentowy nie przeprowadził takiego postępowania przed badaniami kontrolnymi. W tej sytuacji brak było podstaw do wyznaczania po dniu 30 stycznia 2002 r. badań kontrolnych wnioskodawcy, ani tym bardziej wydawa-

nia decyzji zmieniającej stopień niezdolności do pracy, a następnie odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Kasację od powyższego wyroku złożył organ rentowy, w której zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego: 1. § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badanie przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa; 2. art. 107 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353), poprzez jego niezastosowanie. Zarzucił także naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 477<sup>14</sup> § 2 w związku z art. 477<sup>9</sup> § 1 k.p.c. - przez błędne ustalenie faktów i błędne ustalenie istoty sprawy.

Wskazując na powyższe wniesiono o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja ma usprawiedliwione podstawy. Trafny jest zarzut błędnego zastosowania przepisu § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badanie przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa. Brzmienie tego przepisu - czego nie dostrzegł Sąd drugiej instancji - zmieniało się. Od dnia wejścia w życie tego rozporządzenia, tj. od dnia 4 września 1983 r. powyższy przepis przewidywał, że nie wyznacza się terminów badań kontrolnych osób, których inwalidztwo trwa nieprzerwanie ponad 15 lat, licząc od daty powstania inwalidztwa. Przepis § 29 rozporządzenia otrzymał z dniem 7 czerwca 1990 r. nowe, ustalone rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 25 maja 1990 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badanie przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz.U. 37, poz. 210), brzmienie: „nie wyznacza się terminów badań kontrolnych osób, których inwalidztwo trwa nieprzerwanie ponad 10 lat, licząc od daty powstania inwalidztwa, a w przypadku inwalidów, u których inwalidz-

two powstało przed podjęciem zatrudnienia - licząc od daty pogorszenia stanu zdrowia, uprawniającego do przyznania świadczenia". Sąd nie wyjaśnił, dlaczego w stosunku do ubezpieczonego, który od dnia 27 października 1979 r. pobiera rentę inwalidzką, zastosował powyższy przepis w brzmieniu obowiązującym od dnia 7 czerwca 1990 r. Nie ma to jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, skoro powyższy przepis nie miał zastosowania w rozpoznawanej sprawie.

Należy bowiem wskazać, że ustawa o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r. (art. 169). Zgodnie zaś z art. 194 tej ustawy do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustaw i dekrety wymienionych w art. 195, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy. Tymczasem rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badanie przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa utraciło moc - wskutek wyrażonej derogacji zawartej w § 14 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 sierpnia 1997 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy do celów rentowych - już z dniem 1 września 1997 r., a zatem jeszcze przed dniem wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Rozporządzenie z 1997 r. nie zawierało przepisu o treści podobnej do treści przepisu § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r.

Na tle zarysowanych wyżej zmian stanu prawnego powstaje problem, czy organ rentowy był uprawniony - po dniu 30 stycznia 2002 r. - wyznaczyć badania kontrolne ubezpieczonego, a także czy istniały podstawy prawne do wydania przez organ rentowy decyzji zmieniającej stopień niezdolności do pracy, a następnie decyzji odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Należy zatem rozważyć w pierwszej kolejności, czy do „czynności podjętych przez organ rentowy poczynawszy od pisma lekarza orzecznika oddziału ZUS z dnia 30 stycznia 2002 r.” miał zastosowanie przepis § 29 ust. 1 pkt 2 nieobowiązującego w okresie podejmowania tych czynności, tj. od dnia 30 stycznia 2002 r. do 17 lipca 2002 r., rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badanie przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa, czy

przepis art. 126 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczenia Społecznego.

Sąd drugiej instancji uzasadnił dalsze stosowanie przepisu § 29 ust. 1 pkt 2 tego rozporządzenia w stosunku do osób, których inwalidztwo - pod rządem dotychczasowego stanu prawnego - trwało nieprzerwanie ponad 10 lat przed dniem 1 września 1997 r. i które pobierały rentę z tego tytułu, a jednocześnie w 2002 r. były poddawane badaniom lekarskim, domniemaniem istnienia inwalidztwa oraz zasadami współżycia społecznego. Oba te argumenty nie są przekonujące.

Przedewszystkim brak jest podstaw do przyjęcia, że organ rentowy kierując na badania lekarskie celem ustalenia stanu zdrowia ubezpieczonego dla stwierdzenia, czy spełnia on przesłanki nabycia (utrąty, zmiany) prawa do renty jest obowiązany uwzględniać zasady współżycia społecznego. Zarówno przepisy powoływanego wyżej rozporządzenia z 1983 r., jak i przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie zawierają w tym zakresie odesłania do zasad współżycia społecznego, co uniemożliwia ubezpieczonemu - zobowiązanemu do poddania się badaniom lekarskim - skuteczne uchylenie się od tego obowiązku z powołaniem się na te zasady, zaś organowi rentowemu uchylenie się od pozbawienia (odmówienia) prawa do renty osoby, która stała się zdolna do pracy nawet po tak długim - jak w niniejszej sprawie - okresie trwania inwalidztwa (niezdolności do pracy).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę nie podziela poglądu, że przepis § 29 rozporządzenia „zasadza się na domniemaniu, iż inwalidztwo takiej osoby jest trwałe” (tak w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2002 r., II UKN 747/00, OSNP 2003 nr 21, poz. 522). Pomijając w tym miejscu kwestię zgodności powyższego przepisu z przepisami ustawowymi, na podstawie których rozporządzenie to zostało wydane, należy stwierdzić, że przepis § 29 rozporządzenia nie zawiera domniemania trwałości inwalidztwa, a właściwie bezwzględnego zakazu wyznaczania badań kontrolnych osób, o których mowa w tym przepisie. Jest bowiem oczywiste, że w okolicznościach określonych w tym samym przepisie osobom w nim wymienionym można wyznaczyć kontrolne badania lekarskie. I tak zgodnie z § 29 ust. 2 przepis określony w ust. 1 pkt 2 nie dotyczy osób, u których inwalidztwo trwa nieprzerwanie 10 lat, ale stwierdzone pogorszenie stanu zdrowia, uzasadniające zaliczenie do wyższej grupy inwalidów, nie ma charakteru trwałego. W okolicznościach niniejszej sprawy istotne znaczenie ma ust. 3, zgodnie z

którym przepisy ust. 1 i § 27 ust. 1 i 2 nie ograniczają możliwości przeprowadzenia z urzędu badania kontrolnego inwalidy, jeżeli zostaną udowodnione okoliczności wskazujące na zmianę stanu inwalidztwa.

Sąd Najwyższy jest zdania, że treść tych przepisów wykluczała jakikolwiek automatyzm w ocenie skutków upływu omawianych terminów (okresów). Nie w każdych bowiem okolicznościach, upływ tych terminów skutkował niedopuszczalnością wyznaczania terminów kontrolnych badań lekarskich (por. wyrok Sądu Najwyższego z 21 września 1995 r., II URN 28/95, OSNAPiUS 1996 nr 7, poz. 105, w którym stwierdzono, że wyznaczenie kontrolnego badania lekarskiego osoby, której inwalidztwo trwa nieprzerwanie 10 lat, jest dopuszczalne wówczas, jeżeli w uprzednim postępowaniu przed organem rentowym zostaną udowodnione okoliczności wskazujące na zmianę stanu inwalidztwa - § 29 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1999 r., II UKN 664/98, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 596, w którym uznano, że jeżeli w orzeczeniu uznającym wnioskodawcę za inwalidę z powodu wypadku przy pracy określono to inwalidztwo jako czasowe - 12 miesięcy - lecz następnie zaniechano przeprowadzenia badań kontrolnych, to nie ma przeszkód do poddania rencisty badaniu kontrolnemu w trybie § 29 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 5 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa. Nie ma zatem wątpliwości, że powołany przepis nie przewiduje domniemania trwałości inwalidztwa osób, których inwalidztwo trwa nieprzerwanie ponad 10 lat, licząc od dnia powstania inwalidztwa. Nawet gdyby przyjąć, do czego nie ma żadnych podstaw, że powołany przepis umożliwia konstruowanie domniemania, to nadal jest niewyjaśnione i sporne, o jakie domniemanie tu chodzi, a bez wyraźnego przesądzenia, że jest to domniemanie prawne lub domniemanie faktyczne, cała powyższa konstrukcja jest ogólnikowa i pozbawiona doniosłości prawnej.

Problem, który Sąd powinien był rozstrzygnąć, nie polega jednak na tym, czy za dalszym stosowaniem przepisów rozporządzenia przemawiają względy celowościowe (domniemanie trwałości inwalidztwa i zasady współżycia społecznego), lecz na tym, czy i jakie reguły temporalne nakazują zastosowanie do czynności organu

rentowego (wyznaczanie badań kontrolnych) podejmowanych po dniu wejścia w życie nowych przepisów ( po dniu 1 stycznia 1999 r.) przepisów dotychczasowych w sytuacji, gdy stan faktyczny (nieprzerwane trwanie inwalidztwa co najmniej 10 lat) powstał pod rządem przepisów dotychczasowych.

W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że ubezpieczonemu badania lekarskie zostały wyznaczone w 2002 r., tj. w okresie, w którym nie obowiązywało rozporządzenie z 1983 r., a obowiązujący wówczas i nadal przepis art. 126 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowił, że osoba, która złożyła wniosek o przyznanie świadczenia, do którego prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy, oraz osoba mająca ustalone prawo do takiego świadczenia jest zobowiązana, na żądanie organu rentowego, poddać się badaniom lekarskim oraz na wniosek lekarza orzecznika badaniom psychologicznym, jeżeli są one niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń określonych ustawą. Gdyby zatem za miarodajny dla zastosowania prawa uznać wyłącznie dzień podejmowania przez organ rentowy powyższej czynności wobec ubezpieczonego, to należałoby uznać, że skierowanie ubezpieczonego na badania lekarskie nie naruszało powyższego przepisu. Sąd prezentuje jednakże pogląd przeciwny, zgodnie z którym wykluczone jest zastosowanie powyższego przepisu, bowiem nie ma on zastosowania do osób, o których mowa w § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia. Pogląd ten nie jest trafny. Przepisy ustawy nie zawierają wyraźnych reguł międzyczasowych pozwalających rozstrzygnąć kwestię prawną, czy organ rentowy żądając w 2002 r. od ubezpieczonego, którego inwalidztwo trwa nieprzerwanie ponad 10 lat od 1979 r. i ma charakter trwały (w czerwcu 2002 r. częściowo niezdolny do pracy) poddania się badaniom lekarskim jest obowiązany uwzględniać przepis § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z 1983 r. Wprawdzie ustawa zawiera przepis art. 187, który stanowi, że orzekanie w sprawach niezdolności do pracy osób mających ustalone prawo do renty na podstawie przepisów obowiązujących w dniu 31 sierpnia 1997 r., w przypadkach gdy osoby te mają wyznaczone kontrolne badania stopnia ich niezdolności do pracy, następuje przy zastosowaniu przepisów art. 12-14, to jednak przepis ten nie ma zastosowania do wnioskodawcy, bowiem chodzi w nim o osoby, które miały wyznaczone badania kontrolne przed dniem 31 sierpnia 1997 r. Poza tym przepis wyraźnie odsyła wyłącznie do przepisów art. 12-14 ustawy, co oznacza, że poza zakresem tego odesłania pozostaje przepis art. 126 ustawy.

W związku z powyższym stanem prawnym możliwe jest przyjęcie zasady działania przepisów nowych, zgodnie z którą przepis art. 126 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ma zastosowanie wyłącznie do osób, które mają ustalone prawo renty na podstawie przepisów obowiązujących po dniu 31 sierpnia 1997 r., a ściślej biorąc na podstawie przepisów tej ustawy, co z kolei oznacza, że przy takiej wykładni przepis ten nie może mieć zastosowania w sprawie. W konsekwencji, zgodnie z zasadą dalszego działania przepisów dotychczasowych, organ rentowy wyznaczając w 2002 r. badania kontrolne ubezpieczonego powinien był uwzględnić treść przepisu § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z 1983 r. Sąd Najwyższy uważając jednak, że istnieją dostatecznie poważne racje przemawiające za przyjęciem w rozpoznawanej sprawie zasady działania nowych przepisów; zwraca w tym miejscu uwagę, że nawet, gdyby przyjąć zasadę dalszego działania przepisów dotychczasowych, to przepis § 29 ust. 1 pkt 2 nie mógł być stosowany i interpretowany w oderwaniu od ust. 3 tego przepisu.

Sąd Najwyższy jest zdania, że zasada dalszego stosowania przepisów dotychczasowych w sytuacji prawnej i faktycznej jak w rozpoznawanej sprawie prowadziłyby do skutków niemożliwych do zaakceptowania punktu widzenia podstawowych zasad porządku prawnego. Przede wszystkim przepis § 29 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z 1983 r. nie jest przepisem rangi ustawowej, jak przyjął Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 1994 r., II URN 8/94 (OSNAPiUS 1994 nr 1, poz. 13), bowiem istnieją poważne wątpliwości co do jego zgodności z upoważnieniem zawartym w art. 25 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, zwłaszcza gdy interpretacja tego przepisu przyjęta przez Sąd Najwyższy w orzeczeniach powołanych w zaskarżonym wyroku prowadzi w istocie do konstrukcji swoistego „zasiedzenia” prawa do renty tylko z tytułu co najmniej dziesięcioletniego okresu trwania inwalidztwa. Prowadzi to następnie do powszechnie nieakceptowanej i odczuwanej jako rażąco niesprawiedliwa sytuacji (art. 2 Konstytucji RP), w której osoba zdolna do pracy nadal pobiera rentę z tytułu niezdolności pracy, ponieważ nie można ze względu na jej nieprzerwane przynajmniej dziesięcioletnie inwalidztwo wyznaczyć badań kontrolnych, podczas gdy osoba z nieco krótszym „stażem” nieprzerwanego trwania inwalidztwa zostanie pozbawiona prawa do renty, jeżeli w wyniku badań kontrolnych zostanie uznana za zdolną do pracy. Niespełnienie przez osobę - w sytuacji takiej jak ubezpieczony - ustawowego warunku niezdolności pracy wyklucza korzystanie przez

niego z prawa do renty (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7 września 2004 r., SK 30/03, OTK-A 2004 nr 8, poz. 82), co jest zgodne z art. 2, 31 i 67 ust. 1 Konstytucji RP. Nadto, przed zastosowaniem przepisów nowych nie chroni ubezpieczonego zasada ochrony praw nabytych, bowiem - jak wskazano wyżej - pod rządą przepisów dotychczasowych nie nabył on prawa do „trwałości inwalidztwa” ani też uprawnienia do niewyznaczania dla niego badań kontrolnych z urzędu. Jest przy tym oczywiste, że przepisy nowe (art. 126 ustawy) są mniej korzystne dla ubezpieczonego, bowiem w świetle nowych przepisów jest obowiązany poddać się badaniom lekarskim na żądanie organu rentowego, który w tym wypadku nie bierze pod rozwagę okresu niezdolności do pracy. Jednakże pojęcie „przepisów względniejszych lub korzystniejszych” powinno być interpretowane z uwzględnieniem tego, czy przepisy wielokrotnie powoływanego rozporządzenia są zgodne z ustawą lub/i Konstytucją RP i zarazem czy skutek niezgodnej z Konstytucją wykładni tych przepisów nie tworzy się sytuacji nieuzasadnionego uprzywilejowania niektórych osób pobierających świadczenia z ubezpieczenia społecznego, które będąc w sytuacji takiej jak ubezpieczony, nadal pobierają rentę z tytułu niezdolności pracy, mimo że zgodnie z przepisami ustawowymi wykładanymi zgodnie z Konstytucją RP zostali uznani za zdolnych do pracy.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====